Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1192 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒՆՎԱՐ 1903 — 26 ՅՈՒՆՎԱՐ 1903 „Ն. Տ."

ՁԱ ՓԱՐԱՆ

ՏՔՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՉԻՎԵԼԵԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

20 ՊԱՊՈՒ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, 20

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՁԱ ՓԱՐԱՆ

رضيجه سورهانتاوغزتەسى صاحب امتيازى د. جيولك

باب عالى جادەسى نومرو ٢٠

DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN

SOURHANTAG

20. Avenue de la S. Porte

CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՁԻ ՏՐՈՒԻԸ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՈՒԼԻ Է ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՔՂՔԱՏԱՐԻ ՏԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՑ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ՔՂՔԱՏԱՐԻ ՏԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՑ
12 ամիսը կանխիկ Ֆրգ. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԸ ԸՆԴՈՒՆԻ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ
10ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ՏԱՆՈՒՅՈՒՄԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի յանուագմանց համար՝ մանաւորապայմաներ

ՄԻՐՀԱՆԴԱԿ

ԿԸ ԶՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ

Ա.ՌՕ.ՒՈՑՆԵՐԸ ԱՐՇԱԼՈՑՒԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կաղանդի ու Ս. Ծննդեան առթիւ ղնորհաւորական բազմաթիւ քարտեր ու նամակներ ստացանք մեր գաւառացի պատուարժան ընթերցողներուն, աշխատակիցներուն ու գործակալներուն կողմէ, որոնք չեհին առնցած այս առթիւ իրենց հաճակրալից զգացումները յայտնել յրագրին մասին։

Կարելի չըլլալով իւրաքանչիւրին զատ զատ պատասխանել, կը փութանք մեր ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնել ներապարակաս, այս մասին աճուցդ ներողամտութիւնը խնդրելով։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Առեւտրական կեանքը երեք չըբաժնի կրնայ վերածուիլ։

1. *Նախնականը, որ էր փոխանակութիւնը, այսինքն կով մը ծախել՝ անոր փոխարէն ցորեն առնելով, և կամ կտաւը գնել՝ անոր փոխարէն իւղ վճարելով։ Այս ալ վաճառքի դէմ սասկին էր։*

2. *Մէջնկեալը, այսինքն դրամի գարը, որ էր կովը ծախել՝ անոր փոխարէն սակի որոշեալ դումար մը սահմանելով, և կամ կտաւը գնել՝ անոր փոխարէնը իւղ վճարելով։ Այս ալ վաճառքի դէմ սասկին էր։*

3. *Վերջինը, այսինքն վարկի գարը, որ է այսինչ բանը ծախել, փոխարէնը որոշեալ կամ անորոշ ժամանակի մը մէջ ընդունելու կա՛մ բերանացի և կամ գրաւոր խոստմամբ միայն, և բան մըն ալ գնել միեւնոյն պայմանաւ։ Ասիկա ալ վարկի գարն է որ ամենէն յաջողն եղաւ։*

Բայց կը տեսնուի որ առաջինին և երկրորդին մէջ առեւտրական պարկեշտութիւնն և խոստմնապահութիւն պէտք գրեթէ չի տեսնուիր, մինչ երրորդին կեանքը բացարձակ կերպով անոնց գոյութենէն կախում ունի միայն։

Կամ, պարզապէս, առաջինը և երկրորդը սուկ նիւթականէն են, իսկ երրորդը նիւթականէն աւելի բարոյականը։

Թէ ինչո՞ւ համար նիւթականէն աւելի բարոյականին պէտք կայ. ահա այդ կէտն է զոր լուսաբանելու պիտի աշխատինք իրրեւ կարեւորագոյնը։

Օրինակի համար, երբ վաճառական մը իր յաճախորդին, միայն բերանացի կամ գրաւոր խոստմանը վրայ ապառիկ վաճառք կը ծախէ, ի հարկէ անոր գրաւորական բերանացի խոստումը կատարելու կարողութիւնն ալ հաշուի կ'առնէ, և ըստ այնմ իր քանալիք վարկին սահմանը կ'որոշէ։ Բայց ասոր մէջ կատարեալ ապահովութիւն կրնայ գտնուիլ։

Եթէ յաճախորդին ներքնատրեալ կամ յայնմի դրամագլուխը պիտի ըլլայ ապահովութիւն ընծայող բանը, վարկ բացող վաճառականը միայն ինքը չէ. ուրիշներ ալ կան որ միեւնոյն հաչիւը ընդլով յարաբերութիւն հաստատած են անոր հետ, և այս կերպով յաճախորդին ձեռնարկութիւնները այնչափ ընդարձակուած կրնան ըլլալ որ, առեւտրական կեանքի մէջ անպակաս եղող ձախորդութեան առն, յաճախորդին դրամագլուխը իր յանձնառութիւնները դիմաւորելու անբաւական, և երբեմն ալ զերոյէն չատ քիչ վեր գտնուող կարողութիւն ունեցած կրնայ ըլլալ։

Սակայն վարկի դրութեան ընծայած օգուտները այնչափ մեծ են որ, այս կարգի անպատեհութիւնները և վտանգն պատճառներով յանձնառութեանց կատարման պակասութիւններէ առաջ եկած անանկութեանց վնասները, անոր արժէքը կոտրելու կարողութիւնն ալ չեն կրնար ունենալ։

Անանկութիւնը՝ վարկին բնական հետեւանքն է։ Բայց, ինչպէս որ առանց վարկի անանկութիւն չըլլար։ նոյնպէս առանց անանկութեան չի կրնար ըլլալ վարկն ալ, որ սակայն բոլոր աշխարհի առեւտրական կեանքին առաջին և վերջին պայմանն եղած է այժմ, և առանց անոր այլեւս առեւտրական կեանք ըսուած բան չկայ քաղաքակրթեալ աշխարհի մէջ։

Բանք թէ, օր. համար, աշխարհի վրայ գտնուած հնդուն դրամին հարիւր անգամն ալ վարկի վրայ գործ կայ, և եթէ ուզենք որ— անանկութիւնը դրեթէ անծանօթ եղող մեր նախնիքներուն տուն եղածին պէս— միայն հնդուն դրամով ապահով գործ տեսնենք, պիտի տախտակենք հարիւրին տեղ միայն մէկ գործ ընել, կամ ուրիշ խօսքով հարիւր հոգիէն միայն մէկը կերակրելու համար Տնտեսել իննասունեակնէն անօթի պիտի մնային. մինչ վարկի դրութիւնը եթէ հարիւրին տասը անանկութիւն առաջ բերէ իսկ, իննասունը դարձեալ պիտի կշտանային։

Շատ սխալ և ազգային բան է անանկութիւնը մեղադրելը. առանց անոր առեւտրական կեանք չկայ, և երբ առեւտրական կեանքը չըլլայ, իրական կեանքն ալ անկարելի է այլեւս։

Մեղադրելին միայն խարդախ անանկութիւնն է, որ առեւտրական կեանքին և անոր բարոյականին վտանգաւոր միքրոպը եղաւ։

Ի մէջ այլոց, գլխաւորապար կալուածական հարստութիւնը յիշենք, որ իր քնութեամբը վարկի մասին էն մեծ ապահովութիւնը ըլլալու էր։

Մարդ մը որ հնդուն դրամագլխէն զատ հասատուն կալուածներ ալ ունի, իրեն վարկ բացողին համար ինչ մեծ ապահովութիւն ալ պիտի ներկայէր այն. որովհետեւ զանազան ձախորդութեամբ դրամագլուխին բոլորովին կործանելուն դժբաղդութիւնը պատահած առեն ալ, անշարժ կալուածներու ներկայութիւնը օգնութեան պիտի հասնէր, և թոյլ չպիտի տար գործին բոլորովին քայքայելուն և կործանելուն։

Բայց, երբ մնանկութեան ձախորդութիւնը պատահած առեն կը տեսնուի որ մնանկացողը նախապէս իր կալուածներն ալ ուրիշներու վրայ դարձուցած է, այլեւս կալուածական հարստութիւնը՝ վարկի գործին մէջ ինչ արժէք ունեցած կ'ըլլայ։ Եթէ դրամով վաճառուած են անոնք, պէտք է որ փոխարինը տեսնուի մնանկացեալին տերակին մէջ։ Եւ եթէ այսպէս չէ եղած, ուրեմն ուրիշի կամ ուրիշներու նուիրուած պիտի ըլլան անոնք։ Եւ այս վերջին պարագային լաւագոյն բանը եղած չըլլար սառեցնել թէ այդ կալուածները ուրիշի կամ ուրիշներու նուիրուածքականին, մնանկացողին նիւթական կացութիւնը այդպիսի նուէր մը ընելու կը ներէր թէ ոչ։ Եթէ չէր ներեր, ըսել պիտի ըլլար որ ուրիշ կերպով ինքզինքին նուիրողը ինքը չէր այլ ուրիշները, և այս ալ բանի կերպով։

ԼԻՈՆՔԷ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

ԱՌ ՏԻԿԻՆ Ս. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Ապահալապէս չատ սխալ հասկըցուեցայ այս անգամ։ Հայ կնոջ գործունէութեան վրայ գրած յօդուածովս երբէք մտադիր չէի Դպրոցասիրացը քննադատելու կամ անոր համբաւը նսեմացնելու։ Ուստի կ'ուզեմ համառօտ բացատրութիւն մը տալ վերջին անգամ։

Դպրոցասիրացը գէշ աղեկ գործունէութիւն մըն էր վերջապէս. անոր տասն և վեց ամայ գործունէութեան ներկայացուցիչներուն մեր բոլոր յարգանքը. երբէք մտադրութիւն չունէի այդ պատուական կիները վշտացնելու. միայն թէ կարծեմ իրաւունք ունէի անչիլ անուանելու գործունէութիւնը ասնոնց, որոնց տակաւ ձեռքերուն մէջ անցաւ վերջին պահուն նոյն մարմնոյն գեղը։ և այս բանը արդէն դուք ալ կը խոստովանիք. չէ՞։ Մեր փափաքն էր տեսնել այդ ազգօգուտ գործին չարունակութիւնը. ժողովուրդը առաջին օրէն իսկ քաջալերեց իր նպաստներով, և եթէ գործն մարմնոյն աշխատութեան առաջին տարիներուն թաւիլ չարունակէր, գործը պիտի չմնար վերջաւորութեան։ Այս ըսել կ'ուզէի ահա։

Անցնինք ուրիշ կէտի. ո՛վ երբէք մտադիր էր իր պահանջկոտութիւնը յառաջ պահել մայրապետութիւն պահանջելու չափ Դպրոցասիրացի սանուհիներէն. բայց միւս կողմէ համարատու մարմին մը կրնայի՞ք համոզել ատանկ տարատամ խօսքերով։ Պիտի տիպոէիք աւելի որոշ թիւերով ցոյց տալ Դպրոցասիրացի սանուհեաց գործունէութիւնը՝ այս կամ այն գաւառի վարժարաններին մէջ. այդ բանը ոչ ես պահանջելու իրաւունք ունիմ սակայն, և ոչ դուք տալու կարող էք և պարտաւոր։ Լաւ կ'ըլլայ որ բարեկամաբար փակենք խնդիրը։

—*Սմէն։*

—*Իոր ծերութեան հանիւք։*

—*Դուք ալ։ Անուշ ըլլայ Դաբրիէլ աղա։*

—*Շնորհակալ եմ, կիրակոս աղա, հող բանես ոսկի դառնայ։*

—*Հրամմեցէ՛ք, պատուելի՛։*

Պատուելին պարզ խոնարհութիւն մ'ընելով հաղիւ թէ դգալին կը դպչի, ափսէն աղջկան ձեռքէն կիյնայ և պատուելիին վրան գլուխը կանուչանայ և կը ջրանայ։

Հիւրերն իրար կանցնին։

—*Վախցա՞ր օրիորդ։*

—*Մի՛ վախնար աղջիկս։*

—*Դիմիին մէջ քիչ մը կրակ մարեցեք և թող տուէք որ լմէ։*

—*Ինեղճ աղջիկ։*

—*Մինչ պատճառ եղանք։*

—*Թեւէն արիւն առէ՛ք։*

—*Թաքլաք մը նետել տուէք։*

—*Փէռօտէլի բասթիլլներէն տուէք։*

—*Սիկէրի կարի մնքենայ մը չունի՞ք։*

—*Վախցա՞ր օրիորդ։*

—*Չէ, չէ, չվախցայ, բայց կը ցաւիմ որ...*

—*Ցաւելու բան չկայ օրիորդ, ասանկ օրեր չատ կը պատահին այսպիսի փորձանքներ։*

—*Գնա՛, հանգստացի՛ր, օրիորդ։*

Աղջիկն դուրս կելնէ։ Դիւրին է գուշակել թէ ինչ կըսէ մտքէն։

—*Պատուելի, մահանայով տուշ ըրիր հէ՞...*

—*Ինչ մը թրջեցաւ վրան։*

—*Ժէռոտէլի բասթիլլէն փսեցէք վրան։*

—*Կը չորնայ, կը չորնայ։ Մնաք բարով պատուելի։*

—*Երթաք բարով։*

—*Մնաք բարով պատուելի։*

—*Երթաք բարով։*

—*Կեցիք բարով պատուելի։*

—*Երթաք բարով։*

Ահ, աս քաղաքավարութեան ձեռքէն մեր քաշածը... մանաւանդ դատաւորն քաշածը։

Բայց աս ալ բան մը չէ, աւելի սարսափելիները կան։

Մտիկ ըրէք։

—

Զ

Վաճառական մ'ես։ Եւ ես չեմ մեղադրեր զքեզ վաճառական ըլլալուդ համար, որովհետեւ մեղաւորը դուն չես այլ այն որ զքեզ վաճառականութեան առաջնորդեց։ Չեմ ալ նախատեր զքեզ, այլ, թո՛ղ ներուի ինձ անչափ յաճախ խօսիլ. կը վարուիմ հետդ այնպէս որպէս պիտի վարուէի քսակահատի մը հետ, այսինքն քեզի հետ գործ ունեցած ժամանակս կզգուշանամ որ չխաբուիմ, ո՛չ թէ խորատուելով վովնարկի սա խօսքէն թէ «վաճառականութիւնը խաբէութեան արհեստն է», այլ յինդով անձնական փորձառութեանս որ յանդգնութիւն կուտայ ինձ բարձրաբարբառ խոստովանիլ թէ հարիւր վաճառականներու մէջ երկու վաճառական ճանչցած եմ միայն որ սուտ չեն իսօսիր... բայց արի տես որ այս երկու վաճառականներն ալ քնաւ չեն խօսիր։

Վաճառական մ'ես։ Ես ինքզ և ամբէնեղու պատճառ մը չունիս։ — Առեւտուրն կանուխ վաճառատունդ կերթաս, որոգայթներդ կը լարես և ամէն բան կը նիւթես որպէս զի չփախցնես որն որուն կսպասես ժամէ ժամ։ Մեծ վաճառական մ'ես — աւելորդ է ըսել թէ մեծ խաբեբայ մ'ես— ուստի վաճառատունդ մէկ անկիւնը քաշուած, աչերդ կը սեւեռես վաճառատունդ դրան ուսկից պիտի գայ որն։ Քանի մը ժամեր կուգան, կը հոլովին, կը սահին, կանցնին, կերթան և ահա յաճախորդ մը կ'երեւայ դրան առջեւ։ Անմիջապէս ոտքի կելնես, կը վազես դիմաւորես, կը ներս կառաջնորդես, կը նստեցնես, կը սկսիս ծանօթ և բազմօրիդ վրայ քազմցնելու։ Խանուէ կը հրամցնես իրեն, կը չողոքորթես, կը չոյես զինքն, կը քծնիս իրեն, չափազանց յարգանքներով կը չրջապատես զինքն և մէկ ժամ չարունակ սուտ կը խօսիս։ Գրագիրդ ալ ուրիշ սուտերով հաստատութիւն կուտայ քու սուտերուդ։

Յաճախորդդ քիչ մը պարապ է, երեք չորս հազար ոսկւոյ գնում մը պիտի ընէ։ Այլեւայլ ապրանաց օրինակներ կ'ո՛ր զէ, ցոյց կուտաս՝ գովեստներ կարդալով անոնց վրայ, միայն թէ դաւինեայ պահկներ չես բոլորելր ապրանացդ ճակտին վրայ։

—*Այս ապրանքը հրապարակի վրայ չգտնուիր, մանաւորապէս մեզի համար ապագրած ենք։*

—*Շատ ընտիր ապրանք է, կը յարէ գրագիրդ որուն հետ փոխատց կ'ըլլաս։*

(Շարունակելի)

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ (12

Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎՆԱՆԵՐԸ

Ե

—*Փեսաներ առնէք, հարսեր առնէք։*

—*Շնորհակալ եմ։*

—*Պահկները պագնէք։*

—*Շնորհակալ եմ։*

—*Թոռներ ունենաք։*

—*Աստուծով։*

—*Թոռներու թոռներ ունենաք։*

—*Աստուած լսէ։*

—*Թոռներուդ թոռներուն թոռները տեսնաք։*

—*Շնորհակալ եմ։*

—*Հիւանդութիւն և ցաւ չտեսնէք։*

10 դրուշի պարգեւ խոստացուած էր իւրաքանչիւր քոլէրայէ բռնուողի համար։

Կ'երեւակայէք ալ այդ չահամոլ արարածներուն գործած սիրագործութիւնները։

Սակայն հանրային կարծիքը մամուլի միջոցաւ յուզուեցաւ, և վերջ արուեցան այդ սանձարձակ չահագործումին։

Մէկ քանի երեւելի անձնաւորութիւններ յայտարարեցին որ, եթէ եգիպտական կառավարութիւնը ամէն համաճարակի ծագման, Իուս կառավարութեան ձեռք առած միջոցները գործադրէր, քոլէրան չուտով կ'անհետանար և այդքան սասնեակ հազարաւոր մահեր չէր պատճառեր։ Ինչպէս գիտնանք, Իուս կառավարութիւնը, համաճարակի ժամանակ առողջապահական վարչութեան բժիշկները և բնդհանուր առմամբ բոլոր պաշտօնեութիւնը ամսականի բացառիկ յաւելում մը կ'ունենան, որով բնական է որ պ. բժիշկներն ալ քոլէրայի նորանոր դէպքեր երեւան հանեն։ Օրինակի համար, այդ միջոցները մարդ ուրիշ ո և է հիւանդութենէ մեռնելու հրաման չունէր. կայարանին կամ կառախումբին մէջ մարդ մը յանկարծամահ եղաւ՝ չնչերակի խզմամբ. քոլէրայէ մեռաւ։ Մէկը թոքատապէ և կամ աղեաց բորբոքումէ մեռաւ. քոլէրայէ մեռաւ։ Մէկը ստամոքսի փոքրիկ անհանգստութիւն մը ղգաց. անխուսափելի քոլէրան է։ Կարճ կապելու համար, մարդ կը վախնար հիւանդանալու. բոլոր բժիշկներուն տուներուն առջեւ մարդիկ ակնդէտ կը սպասէին, մէկը ներս մտնելուն պէս առջեւը կը տնկուէին, «ինչ կայ, հիւանդ ունիք» ըսելով։

Ի լրումն խայտառակութեան բոլոր թաղերուն Շեխ-էլ-հարաներու (մըխտար) լուս յաճախորդդ և բազմօրիդ վրայ քազմցնելու։ Խանուէ կը հրամցնես իրեն, կը չողոքորթես, կը չոյես զինքն, կը քծնիս իրեն, չափազանց յարգանքներով կը չրջապատես զինքն և մէկ ժամ չարունակ սուտ կը խօսիս։ Գրագիրդ ալ ուրիշ սուտերով հաստատութիւն կուտայ քու սուտերուդ։

Յաճախորդդ քիչ մը պարապ է, երեք չորս հազար ոսկւոյ գնում մը պիտի ընէ։ Այլեւայլ ապրանաց օրինակներ կ'ո՛ր զէ, ցոյց կուտաս՝ գովեստներ կարդալով անոնց վրայ, միայն թէ դաւինեայ պահկներ չես բոլորելր ապրանացդ ճակտին վրայ։

—*Այս ապրանքը հրապարակի վրայ չգտնուիր, մանաւորապէս մեզի համար ապագրած ենք։*

—*Շատ ընտիր ապրանք է, կը յարէ գրագիրդ որուն հետ փոխատց կ'ըլլաս։*

(Շարունակելի)

ՆԱՄԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ

Քոլէրան անհետացած.— Բժիշկներու զեղծումները.— Առեւտրական վնասք.— Ջբօսաշրջիկները կուգան.— Հայ ընտանիքի մը դժբաղդութիւնը Միքսկամքրի մէջ։

Քոլէրայի համաճարակը վերջապէս դադրեցաւ։ Թէեւ օրական մէկ քանի դէպքեր և մահեր կը պատահին բոլոնդակ եգիպտոսի մէջ, բայց նկատի առնելով երկրին բազմամարդութիւնը (10 միլիոն) առնք հետու են վախ ներշնչելէ։

Առողջապահական վարչութեան պետը՝ Սըր Հօրացիո Բինկինկ փաշա՝ սխալած չէր ասկէ երկու ամիս առաջ յայտարարելով անգլիական թերթի մը թղթակցին՝ թէ այդ միջոցին համաճարակը «Ալիքին կատաբ»ն էր, և այդ նկարագիր բացատրութիւնով բժշկապետը յոյս յայտնած էր թէ չուտով պիտի անհետանայ եգիպտոսէն։

Ցարդ քոլէրային զոհերուն համագումարը 80000ի կը հասնի. բայց պէտք է խոստովանիլ թէ, առողջապահական բժիշկները չատ փոյթ առնդին գործունէութիւն մը ցոյց տալու քսակնին իզոտելու համար. որովհետեւ, ինչպէս դիտէք, համաճարակի ժամանակ առողջապահական վարչութեան բժիշկները և ընդհանուր առմամբ բոլոր պաշտօնեութիւնը ամսականի բացառիկ յաւելում մը կ'ունենան, որով բնական է որ պ. բժիշկներն ալ քոլէրայի նորանոր դէպքեր երեւան հանեն։ Օրինակի համար, այդ միջոցները մարդ ուրիշ ո և է հիւանդութենէ մեռնելու հրաման չունէր. կայարանին կամ կառախումբին մէջ մարդ մը յանկարծամահ եղաւ՝ չնչերակի խզմամբ. քոլէրայէ մեռաւ։ Մէկը թոքատապէ և կամ աղեաց բորբոքումէ մեռաւ. քոլէրայէ մեռաւ։ Մէկը ստամոքսի փոքրիկ անհանգստութիւն մը ղգաց. անխուսափելի քոլէրան է։ Կարճ կապելու համար, մարդ կը վախնար հիւանդանալու. բոլոր բժիշկներուն տուներուն առջեւ մարդիկ ակնդէտ կը սպասէին, մէկը ներս մտնելուն պէս առջեւը կը տնկուէին, «ինչ կայ, հիւանդ ունիք» ըսելով։

Ի լրումն խայտառակութեան բոլոր թաղերուն Շեխ-էլ-հարաներու (մըխտար) Համաճարակը բաւական մահեր ալ

ՄԱՀՎԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ ԵՒ ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ

ԺԸ.

Մինչեւ ան՝ ինչպէս ըսինք, ամբողջ հայ ազգաբնակութիւնը կը մասնակցէր Տիրոջ տօնակատարութեան։

Ապրիլ 9. Տէրունի իր օրհնեալ տեղը դարձեալ կը գտնուի Մեծ Պահոց մէջ։ Ամբողջ շաբաթ մը կը մնայ Նազարէթ։ Ինչպէ՞ս կ՚անցնէ այս օրերը։ Ինչպէ՞ս կ՚անցնէին հայ գիւղ

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԹԵՐԹԻ
(ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ
24 Յունվար 1903

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԳՈՐԾԱՏՈՒ ՎՃԱՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. — ՀՈՒՆՎԱՐԻ 24, 1903

Ներկայ պայմանների մեջ, երբ ամբողջ հասարակական կեանքը ենթարկուած է ոստիկանական տեսչութեան, երբ ամէն մի ազատ արտայայտութիւն ենթակայ է ոստիկանական հսկողութեան, երբ ամէն մի ազատ խօսք կամ գրուածք կարող է հետապնդուել իբրեւ յանցանք, — մեր ժողովրդի համար անհրաժեշտ է դառնում ունենալ մի հրատարակութիւն, որ ազատ լինի գոնէ գրաքննութեան տեսակէտից, որ կարողանայ ազատ կերպով արտայայտել ժողովրդի կարիքները, նրա ցանկութիւնները, նրա ձգտումները, նրա պահանջները։ Ներկայ պայմանների մեջ, երբ ամէն մի ազատ խօսք կամ գրուածք կարող է հետապնդուել իբրեւ յանցանք, — մեր ժողովրդի համար անհրաժեշտ է դառնում ունենալ մի հրատարակութիւն, որ ազատ լինի գոնէ գրաքննութեան տեսակէտից, որ կարողանայ ազատ կերպով արտայայտել ժողովրդի կարիքները, նրա ցանկութիւնները, նրա ձգտումները, նրա պահանջները։

Ներկայ պայմանների մեջ, երբ ամբողջ հասարակական կեանքը ենթարկուած է ոստիկանական տեսչութեան, երբ ամէն մի ազատ արտայայտութիւն ենթակայ է ոստիկանական հսկողութեան

ԴՈՎԴՎ

ՀՐԱՇԱԼԻՔ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳԱՆԳԱՀԱՐԿՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻ

ՀԻՄՆԱԴՐՎԱԾ 1828-1829Գ Ի ԼՈՒՅՍ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ՈՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՈՒՇ ԴՈՎԴՎԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱՑ ՀԱՆԴԷՍ

ՀՈԳԵՎԱՐ ԱՂԱՆ

Ընկեր 1900 տարուայ միջոցի տասնօրեայ մեռոյ 252 մետր ձոյլ.
1900ին գործարանէն ստացուած ընտիր 21 » »
Միութենական տեղական հեղինակութեան 107 » »
Ընկերական տարեկան ժողովոյ 19 մասնակից

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՂԱՆ

Ընկեր 1900 տարուայ միջոցի տասնօրեայ մեռոյ 130 մետր փամփ.
Ընթերակայ տասնօրեայ ընտիր 260 » »
Միութենական ի տարեկան հանդէս 153 » »
1900ին գործարանէն ստացուած ընտիր 17 » »

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՂԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՑ ՈՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ընկերական այս ազանը ամէն տարի կը հաւաքուի Ս. Ծնունդի տօնին առաջին օրերը, ուր ընկերական ժողովոյ մը մէջ կը կարդացուի տարեկան տեղեկագիրը, կը կատարուի պաշտօնեայից ընտրութիւն, եւ կը բաշխուի ընկերական ամբողջ տարուան ընթացքին ընդունուած անդամավճարներուն տարեկան տոկոսը։ Ընկերական ժողովոյ մը մէջ ներկայ գտնուելու համար ամէն անդամ կը ստանայ մէկ մետր ձոյլ